

అభినవ సంస్కర్త - ఎన్.టి.ఆర్

అభినవ సంస్కర్త, రాజనీతిజ్ఞుడు, అన్నింటికి మించి నటసార్వభౌముడు, అభిమాన మిత్రులు, కీ॥శే॥ నందమూరి తారక రామారావు గారి 83వ జన్మదినోత్సవ సందర్భంగా సంస్మరణ వాక్యాలు వ్రాయడం గర్వకారణంగా భావిస్తున్నాను. ఎన్.టి.ఆర్. వ్యక్తిత్వం విశిష్టమైనది. సుమారు 4 దశాబ్దాలు నటనా వైదుష్యం ఆయన సాంస్కృతిక జీవిత ఔన్నత్యాన్ని నిర్ణయించగా, కేవలం 10-12 సం॥ల రాజకీయ జీవితం కీర్తి కిరీటాన్ని పెట్టి ఆయన జీవితానికి పరిపూర్ణతను సమకూర్చింది. ఆయన శిఖరాయమాన సినీరంగ కళాజీవితం గురించి ఎందరో మహానుభావులు ప్రామాణిక రచనలు చేసారు. రాజకీయ రంగంలో ఆయన పోషించిన అద్వితీయ, ప్రతిభాపాటవాల గుర్తులను స్పృశించడం అవసరం.

సంస్కృతి సామాజిక పరిణామానికి ప్రధాన ఇంధనం. తరతరాలుగా సమాజం సమకూర్చుకున్న భౌతిక వస్తువాహనాలు, భావాలు, ప్రతిమలు, విశ్వాసాలు ఇష్టా అయిష్టాలు, విలువలు, నమ్మకాలు మరియు సామాజిక రూపకాలు వీటన్నింటి సముపార్జన, తరతరాలుగా వీటి పోషణ, ఆదాన ప్రధానం, సంస్కృతికి మూల పదార్థం, రాజకీయం, సంస్కారపూరిత, సుస్థిర సామాజిక పరిణామానికి ఒక చోదకశక్తి. ఆధునిక పరిభాషలో ప్రజాస్వామ్యం ఒక రాజకీయ ప్రక్రియ. ఇది ప్రజా బాహుళ్యం నుండి జన్మించి వారి బహుముఖ అభ్యుదయాన్ని లక్షించి వారు నిర్మించిన సంస్థలు, వ్యవస్థల ద్వారా నిర్వహించబడుతుంది. దీనినే ప్రజాస్వామ్య వైతాళికులు స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సామ్రాజ్యత్వాలుగా వర్ణించారు. పై మూడు ఆణిముత్యాలను స్వతంత్రం, హేతువాదం, స్వయం పోషక నీతి నియమాలుగా వివరించవచ్చును. ఈ మూడు విలువలను జీర్ణించుకుని తమ రక్తమాంసాలుగా ప్రసరించుకోగలిగిన సమాజం ప్రజాస్వామ్య రాజకీయ వ్యవస్థను కేవలం భౌతికాభివృద్ధి సాధనంగానే కాక నిజమైన మానవాభివృద్ధి ప్రదాతగా ఉపయోగించుకోగలుగుతుంది. కాబట్టి అన్ని రాజకీయ వ్యవస్థల కంటే ఉత్తమ రాజకీయ వ్యవస్థగా పరిగణించబడుతున్న ప్రజాస్వామ్యం బలమైన పునాదులపై సుస్థిరంగా నిలదొక్కుకొని తన కర్తవ్య నిర్వహణ చేయాలంటే పై విలువలతో కూడిన సామాజిక పరిణామం అవసరం.

35 సంవత్సరాల స్వాతంత్రానంతర సుదీర్ఘ ప్రయాణంలో భారతదేశం ఆశించిన అభివృద్ధిని మానవ అభ్యుదయాన్ని సాధించటంలో చాలా వెనుకబడిపోవటం జరిగింది. ఆంధ్రరాష్ట్రం బలమైన ప్రత్యామ్నాయం లేక దిక్కుతోచని పరిస్థితులలో సాంస్కృతిక కృషివలుడైన యన్.టి.ఆర్. రాజకీయ రంగప్రవేశం చేయడం నూతన శఖారంభానికి తెరలేపినట్లయింది. తెలుగు ప్రజావాహిని, అనన్య సామాన్యమైన విశ్వాసం, నమ్మకంతో యన్.టి.ఆర్. కు బ్రహ్మరథం పట్టింది. ఆయన రాజకీయ రథసారథిగానే గాక సామాజిక, సాంస్కృతిక విప్లవోద్యమానికి స్ఫూర్తి ప్రధాతగా నిలుస్తారని నమ్ముకున్నది. రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యానికి అవసరమైన సాంస్కృతిక ఇంధనాన్ని సృష్టించి, సమకూర్చి సద్వినియోగం చేయగలుగుతాడనే పరిపూర్ణ విశ్వాసం ఏర్పడింది. అందుకే తొమ్మిది మాసాల అనతికాలంలోనే ఆంధ్రప్రదేశ్ నలుమూలలను ఆవరించిన బలమైన తెలుగుదేశంపార్టీ ఆవిర్భవించింది. యన్.టి.ఆర్. ని ముఖ్యమంత్రిగా ఎన్నుకున్నది.

ఐతే కరుడుకట్టిన అభివృద్ధి నిరోధకవర్గాలు, స్వంతపార్టీ ఇంటా, బయటనున్న అవకాశవాద స్వార్థపరులు నూతన ప్రభుత్వ పురోగమనాన్ని అత్యంత హేయమైన రాజ్యాంగ వ్యతిరేకమైన యుక్తులు, కుయుక్తులతో అడ్డుకున్నవి. కేంద్ర ప్రభుత్వం గవర్నర్ ద్వారా రాజ్యాంగబద్ధంగా పెద్ద మెజారిటీతో ఎన్నుకోబడిన పార్టీ బలాన్ని వక్రీకరించింది. కూల్చి వేయడానికి నిర్ణయించింది. రాజ్యాంగ సంక్షోభాన్ని సృష్టించింది. ఇటువంటి సంక్లిష్ట పరిస్థితులలో అప్పడప్పుడే రాజకీయరంగ ప్రవేశం చేసిన యన్.టి.ఆర్. తెలుగు ప్రజల ఆత్మాభిమాన బావుటాను ఎగురవేశారు. ఆంధ్రుల ఆత్మగౌరవ నినాదాన్ని లేవనెత్తారు. ద్రోహపూరిత ఎదురుదాడిని త్రిప్పికొట్టే శంఖారావం చేసారు. తెలుగు ప్రజలు పరిపూర్ణ సహకారాన్ని అందచేసారు. భారతదేశ ప్రజలంతా జరుగుతున్న ప్రజాస్వామ్య విద్రోహాన్ని వేనోళ్ళ ఖండించారు. నూతన ఆదర్శాలు, వినూత్న కార్యక్రమాలతో సుపరిపాలన దిశలో సాగిపోతున్న యన్.టి.ఆర్. పరిపాలనను పరిరక్షించడానికి కంకణబద్ధులైనారు. పరిస్థితి భిన్నించింది. కేంద్రప్రభుత్వం దిగి వచ్చింది. తిరిగి యన్.టి.ఆర్.కి పట్టాభిషేకం చేసింది. యన్.టి.ఆర్. యొక్క ఆత్మాభిమానం తనలో ఎక్కడోదాగియున్న అసహనాన్ని వెలికితీసింది. విద్రోహుల సరసన తిరిగి శాసనసభలో కూర్చోవడానికి నిరాకరించారు. విద్రోహులను శిక్షిస్తూ తిరిగి కొత్త శాసనసభను ఎన్నుకోవలసిందిగా పిలుపినిచ్చారు. పెద్ద సంఖ్యాబలం కలిగి యుండి కూడా శాసనసభ రద్దును ప్రతిపాదించిన ఘనత భారత రాజకీయ చరిత్రలో యన్.టి.ఆర్.కే దక్కింది. తిరిగి ప్రజలు యన్.టి.ఆర్. కోర్కెను ఆహ్వానించారు. పెద్ద మెజారిటీతో గెలిపించారు.

85 నుండి 89 వరకు యన్.టి.ఆర్. ముఖ్యమంత్రిగా సాగిన పరిపాలన మౌళికమైన మార్పులను చేసింది. రెండు రూపాయలకు కిలో బియ్యం విధానాన్ని ప్రకటించి ఖచ్చితంగా అమలు పరచి పేద ప్రజల జీవితంలో నూతన ఉత్సాహాన్ని, సంతృప్తిని

సమకూర్చింది. పెరుగుతున్న ధరల విషవలయంలో బ్రతుకు భారాన్ని ఈడ్వలేని దళితులు, బలహీన వర్గాల స్త్రీ, పురుషులు నిట్టూర్పు విడిచారు. మధ్యపాన నిషేధాన్ని ప్రకటించి మహిళా లోకాన్ని ఆకట్టుకున్నారు. స్త్రీలకు తండ్రి ఆస్తిలో కొడుకులతో సమవాటా లభించే చట్టాన్ని ఆమోదించి స్త్రీ స్వాతంత్ర్యానికి పునాదులు వేశారు. పౌరాణిక, చారిత్రక, సామాజిక చిత్రాలలో సంస్కర్త పాత్రను పోషించిన యన్.టి.ఆర్. దైవసమానులుగా ప్రజలు ముఖ్యంగా మాహిళలచే కొనియాడబడినారు. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం నుండి బ్రిటీష్ పాలకుల రాచరికాలకు మూలస్థంబాలుగా వుండి గ్రామీణ సామాజిక, ఆర్థిక వ్యవస్థను బానిస బంధనాలలో బిగించి పెట్టిన గ్రామాధికార పటేల్, పర్వారీ, కరణం వ్యవస్థను ఒక్క కలంపోటుతో రద్దుచేసి యన్.టి.ఆర్. నిజంగా విప్లవం తెచ్చారు. ఈ నాటికి గ్రామీణ ప్రజలు వెనుకటి దుర్ వ్యవస్థ పీడ విరగడైనందుకు సంతృప్తిగా ఉన్నారు. అంతేకాదు నూతన మాండలిక వ్యవస్థను ఏర్పరచి ప్రజల వద్దకు పాలన సుసాధ్యం చేశారు. వికేంద్రీకృత స్వపరిపాలన యంత్రానికి రూపకల్పన చేశారు. అనేక పరిపాలనా కార్యక్రమాలకు ఈనాటి వరకు మాండలిక వ్యవస్థ ఎంతగానో దోహదం చేస్తున్నది. దుర్భేధ్యం అనుకున్న ప్రభుత్వ పరిపాలనపై వుండిన అపసమ్మకాలు తొలగిపోయినవి. సుపరిపాలన ప్రయాత్నాలకు ఎంతో సానుకూల పరిస్థితులు ఏర్పడినవి. గ్రామ పంచాయితీలు, మండలాలు, జిల్లా పరిషత్లకు ప్రత్యక్ష ఎన్నికలు మరియు రిజర్వేషన్లను అమలు పరుస్తూ దళిత, వెనుకబడిన వర్గాలు, స్త్రీలలో విన్నూత్న చైతన్యాన్ని కలిగించారు. అధికారం ఒక గగన కుసుమంగా భావించే ఈ వర్గాలు సాధికారతను అనుభవిస్తూ తమ ఆత్మగౌరవాన్ని పెంపొందించుకోగలుగుతున్నారు. భానిసత్వ భావాలను పారద్రోలుతూ తమ వ్యక్తిత్వాన్ని, ఆత్మగౌరవాన్ని పదిలపరుచుకుంటున్నారు. ఇలా వికేంద్రీకృత ప్రజాస్వామ్యం, వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం, పరిపాలనలో ప్రజల ప్రత్యక్ష పాత్రల రూపకల్పన సాధించబడుతుంది. ఐతే అభివృద్ధికి అడ్డుగోడలు తొలగించబడిన సంతోషం సార్థకం కావాలంటే వికేంద్రీకృత వ్యవస్థలకు రాజ్యాంగం నిర్దేశించిన విధులను, నిధులను మళ్ళించే కర్తవ్యం ఇంకా మిగిలియున్నది. సహకార పరపతి సంఘాలలో దశాబ్దాలుగా కూరుకుపోయిన బూజును తొలగిస్తూ ఏక గవాక్ష విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టి రైతాంగ సమస్యల పరిష్కారానికి గొప్ప ప్రయత్నం చేయడం జరిగింది. పైన నుదహరించిన కొన్ని సంస్కరణలు మౌలికమే అయినప్పటికీ వాటిని శాశ్వతం చేయటానికి ఇతర రంగాలలో మరెన్నో సంస్కరణలను చేపట్టడం ఇంకా మిగిలియున్న కర్తవ్యం. ప్రజలపై ప్రజాస్వామ్యంపై ఏమాత్రం విశ్వాసంలేని అధికార యంత్రాంగాన్ని నమ్ముకొని, ప్రజాసేవ లేషమాత్రమైనా ఎరగని కేవలం దండనాస్త్రంగా మిగిలిన పోలీస్ యంత్రాంగాన్ని పట్టుకొని ఎంతటి మంచి పరిపాలకులైనా ఆశించిన ఫలితాలను సాధించడం అసాధ్యం. అలాగే సంస్కరణలపై విశ్వాసంకలిగి దృఢసంకల్పం కలిగిన వ్యక్తులతో కూడిన రాజకీయపార్టీ బలం అత్యవసరం. బలోపేతమైన, విస్తృతమైన, చైతన్యవంతమైన నాయకత్వపాత్ర

పోషించే పార్టీ యంత్రాంగం కూడా ప్రధాన అవసరం. ఏది ఏమైనా 89 సాదారణ ఎన్నికలలో తెలుగుదేశం పార్టీకి ఓటమితప్పలేదు. యన్.టి.ఆర్. ప్రతిపక్ష నాయకుడిగా సరికొత్త పాత్రను పోషించక తప్పలేదు.

తదుపరి 5 సంవత్సరాలకాలం అధికారాన్ని వెలగబెట్టిన కాంగ్రెస్ పార్టీ పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యానికి, పరిపాలనకు విచిత్రమైన, విడ్డూరమైన, అనుభవాలను సమకూర్చింది. మర్రి చెన్నారెడ్డి తరువాత నేదురుమల్లి జనార్దనరెడ్డి, కోట్ల విజయభాస్కర రెడ్డి గారలు ముఖ్యమంత్రులుగా వెలిసారు. కాంగ్రెస్ పార్టీ తమ అనైక్యతను, అధికార దాహాన్ని విశృంఖలంగా ప్రదర్శించింది. ప్రజలు మెజారిటీ స్థానాలను అప్పగించిన 5 సంవత్సరాలలో ముగ్గురు ముఖ్యమంత్రులను మార్చి రాజకీయ అస్థిరతను చూపించింది. 5 సంవత్సరములు జరిగిన మార్పులను, చేర్పులను ప్రజలు, కథలు, కథలుగా చెప్పుకుంటూ కాంగ్రెస్ పార్టీ పట్ల తమ విముఖతను వెల్లడించారు. 1994 సాదారణ ఎన్నికలలో ఆ పార్టీని గద్దెదించారు. యన్.టి.ఆర్. నాయకత్వంలోని తెలుగుదేశం పార్టీని నమ్మదగిన ప్రత్యామ్నాయంగా బలమైన మెజారిటీతో ఎన్నుకున్నారు. యన్.టి.ఆర్. తిరిగి ముఖ్యమంత్రి కావటంతో తెలుగుప్రజల పట్టుదల ఫలించింది.

ఊహితీతమైన, దురదృష్టకరమైన పార్టీ అంతర్గత పరిణామాలు యన్.టి.ఆర్. 3వ జైత్రయాత్రకు అవరోధాలు కల్పించినవి. నిజంగా ఆయన గుండె పగిలింది. ప్రజాతీర్పును దిగ్విజయంగా నిర్వహించలేని పరిస్థితిని జీర్ణించుకోలేకపోయారు. చలించిపోయిన ఆయన మనసు వంది మాగాధుల సలహాలకు తలొగ్గింది. గవర్నర్ గారి ఇంటికి వెళ్ళి నూతనంగా ఎన్నుకోబడిన శాసనసభను కూడా రద్దు పరచడానికి ముఖ్యమంత్రిగా అభ్యర్థించారు. తిరిగి రాజకీయ సంక్షోభం ఏర్పడే పరిస్థితులు ఏర్పడినవి. పార్టీలో పెద్ద చీలిక సంభవించింది. గవర్నర్ యన్.టి.ఆర్. అభ్యర్థనను పట్టించుకోలేదు. యన్.టి.ఆర్. మాత్రం తలొగ్గలేదు. తాను తమ అనుయాయులతో కలిసి శక్తివంచన లేనివిధంగా రాజకీయ కర్తవ్యాన్ని నిర్వహిస్తాపోయారు. చివరకు ది. 18-01-1996నాడు పేద ప్రజల ఆశాజ్యోతి, ఏడున్నర కోట్ల ఆంధ్రుల ఆత్మాభిమాన కరదీపిక ఆరిపోయింది. లక్షలాది అభిమానులు, ఆరాధకులకు తమ ప్రియతమ నాయకుడు బోధించిన కర్తవ్య నిర్వాహణ మిగిలింది. ప్రతి సంవత్సరం ఆయన జన్మదినోత్సవం ఆయన కలలను సాధించే కర్తవ్య ప్రభోద సందర్భముగా నిర్వహించటం జరుగుతున్నది. యిదే ఆయనకు అర్పించవలసిన నివాళి.

